13/6/94

Τό θέατρο Καισαριανής στήν έπτάχρονη πορεία του

Τά περιφερειακά θέατρα έφεραν έναν καινούργιο τρόπο έκφρασης

Συζήτηση μέ τόν Γιώργο Μαρίνο γιά τό «μιούζικαλ» στήν Ελλάδα

Εναν καινούργιο τρόπο θεατρικής έκφρασης φέρνουν τά περιφερειακά θέατρα, τουλάχιστον τά καλύτερα άπό αύτά, μάς τόνισαν οί ύπεύθυνοι τού «θεάτρου Καισαριανής» πού βρίσκονται στήν Θεσσαλονίκη γιά μιά σειρά παραστάσεων τριών έβδομάδων στήν θερινή «Αύλαία» μέ τό «Μπάμ, τριαλαλό».

Καί, όντως, ύπάρχει ή έντιμη τόση τών θεατρικών αύτών όργανισμών νά δοθεί μιά καινούργια ώθηση ή μιά καινούργια όψη στό έλληνικό θέατρο. Κρατώντας τά άξια στοιχεία τού παλιότερου θεάτρου καί προοθέτοντας σύγχρονες άντιλήψεις, προσπαθούν (καί κάποιοι πετυχαίνουν) νά άνανεώσουν τήν θεατρική έκφραση. Τό «θέατρο Καισαριανής» λέει: «Εμείς δέν είμαστε ούτε φιλόλογοι, ούτε εἰδήμονες, άλλά μιά όμάδα θεατρίνοι πού δουλεύουμε μαζί χρόνια τώρα».

Επτό χρόνια λειτουργεί τό «θέατρο Καισαριανής», πού έταξε σάν σκοπό του νά δώσει καλό καί σωστό θέατρο σέ έναν όχι κεντρικά δήμο τής Αθήνας, περνώντας όπό πολλά είδη έργων, δοκιμάζοντας τίς δυνοτότητές του στήν τραγωδία ή τό μιούζικαλ, άντιμετωπίζοντάς το καί τά δύο έξ ίσου οοθαρά καί παθιασμένα. Τό γεγονός ότι τό 'θέατρο αύτό ζεί τώρα μιά έπταετία όποδεικνύει ότι τό πείραμα πέτυχε. Μέ κάποια όχι μεγόλη επιχορήγηση άπό τήν πολιτεία, κι αύτό τά τελευταία χρόνια, κατορθώνουν νά έχουν μιά συνεχή καί γόνιμη δραστηριότητα. Φυσικό, ατό μικρό θεατράκι πού έχουν στήν Καισαριανή δέν πηγαίνουν μόνο άνθρωποι τού δήμου αύτού, άλλά θεατές άπό όλη τήν Αθήνα καί, άκόμη, τήν Ελλάδα.

Η συζήτηση πού είχαμε μέ έκπροσώπους τού θεάτρου, τήν Ηλιάνα Παναγιωτούνη καί τόν Θανάση Θεοδόγη, ήταν πολύ ένδιαφέρουσα καί έδειξε τόν τρόπο πού λειτουργεί τό θέατρο αύτό καί τήν πορεία πρός τήν έπιτυχία.

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ξεκινήσαμε άπό τήν γραμμή καί τούς στόχους πού έθαλε ή όμάδα τού θεάτρου Καισαριανής:

–Ποιά είναι ή γραμμή πλεύσεως τού θεάτρου Καισαριανής;

–Θέσαμε τούς στόχους μας άπό τότε πού ξεκινήσαμε καί οί στόχοι αύτοί άφορούν τόσο τά έκφραστικά μέσα άσο καί τήν καλλιτεχνική άπόδοση. Ανάμεσα στούς στόχους μας είναι α) ή θεατρική αποκέντρωση, μο ύποθάλλοντας προτάσεις σέ πολιτιστικά θέματα ή θοηθώντας έραιτεχνικούς θιάσους, ύλικά καί καλλιτεχνικά, πού θέλουν νά κάνουν θέατρο καλό.

–Τί καινούργια έφεραν οί περιφερειακοί θίασοι στό σύγχρονο έλληνικό θέατρο;

–Φέρανε έναν καινούργιο τρόπο έκφρασης θεατρικά. Σέ ένον άλλο θίασο αύτό δέν μπορείς νά τό πετύχεις, γιατί δέν μπορείς νά έργαστείς μέ τάν τρόπο πού έργαζόμαστε έμείς. Πέρα άπό αύτό έχουν αλλάξει οί θεατρικές δομές καί ό κόσμος είδε ότι στά σχήματα αύτά τά θεατρικά ύπάρχει κάτι διαφορετικό άπό ότι οτά προηγούμενα. Ακόμη μπορούμε νά πούμε ότι τά περιφερειακά θέατρα θοήθησαν στό νά προαχθεί ή θεατρική παραγωγή στήν Ελλάδα, κι αύτό γιοτί γίνανε καινούργιες θεατρικές προσπόθειες. Καί ή προσπάθεια μετράει πάρα πολύ, άσο κι ή έπιτυχία.

Καί συνεχίζοντας οί έκπρόσωποι τού θεάτρου Καισαριανής μάς είπαν τά έξής γιά τήν πορεία τού συγκροτήματός τους:

–Δουλεύουμε τώρα έπτά χρόνια. Εκείνο πού μάς ένδιέφερε καί μάς ένδιοφέρει είναι νά μή θάλουμε τό θέατρο σ' έναν όριισμένο χώρα άπό άποψη έργων. Παίξαμε τρογωδία καί άττική κωμωδία, όπερέττα, επιθεώρηση, νεοελληνικό έργο. Μάς ένδιαφέρουν έργα πού δείχνουν κοινωνικές δομές πού παραμένουν καί συνεχίζονται όπως στήν περίπτωση τού έργου τού Βαλεντίν πού παίζουμε καί πού άπηχεί ατό σήμερα. Τά νά άσχοληθεί μέ ένα σύγχρονο πολιτικό πρόσωπο δέν έχει καί τόσο σημασία, γιατί αύτά τά πρόσωπα έρχονται καί παρέρχονται. Ακόμη θά πρέπει νά διευκρινίσουμε ότι μέ τό νά άσχολούμαστε μέ ένα είδος έργων δέν σημαίνει ότι τό έξαντλούμε κιόλας. Κάποτε θά έπανέλθουμε καί τότε θέλουμε νά είναι πιό προχωρημένη ή δουλειά μας. Μάς ένδιαφέρει ή ούσία, άλλά μάς ένδιαφέρει καί ό πειραματισμός, ή άναζήτηση, άφού όμως νιώσουμε τή σιγουριά τού άποτελέσματος.

Οί καλλιτέχνες πού άπαρτίζουν τό θέατρο Καισαριανής κάνουν συνεχή κριτικό άπολογισμό γιά κάθε δουλειά τους. Κυ-

–«Πλούτος» τού Αριστοφάνη σέ μετάφραση Χουρμούζη καί σκηνοθεσία Σταύρου Ντουφεξή.

–«Ιφιγένεια στήν Αύλίδα» τού Εύριπίδη σέ διδασκαλία Σταύρου Ντουφεξή.

–«Γέρμα» τού Λόρκα μέ σκηνοθεσία τού Ισπανού Σαλβάτ.

–«Βάκχες» τού Εύριπίδη σέ σκηνοθεσία, πάλι τού Ντουφεξή.

–«Δράκος» τού Σβάρτς, σέ σκηνοθεσία Νίκου Χαραλάμπους.

–«Ο κομματάρχης» τού Γιώργου Κοτζιούλα σέ όμαδική σκηνοθεσία.

–«Εμπρός νά φάμ' ντέ λά τηλεόραση.

–«Ο δασικός» τού Κοτζιούλα σέ όμαδική σκηνοθεσία.

–«Χορεύει ή Κρυστάλλω μάμπο» τού Μανιώτη σέ σκηνοθεσία τού Βασίλη Παποβασιλείου, καί τώρα

Μιά σκηνή από την παράσταση του «Μπάμ τριαλαλό».

–«Μπάμ Τριαλαλό» τού Βαλεντίν σέ σκηνοθεσία τού Γιώργαυ Μαρίνου.

Ας σημειωθεί ότι τό θέατρο Καισαριανής έχει πάρει μέρος σέ φεστιβάλ τής Ελλάδας καί τού έξωτερικού καί έχει τιμηθεί μέ βραβεία.

Η έπόμενη ερώτησή μας είναι:

–Πού αποδίδετε τήν έπιτυχία, τουλάχιστον όρισμένων άπό τά περιφερειακά θέατρα;

–Η ιδέα τής θεατρικής αποκέντρωσης, τών περιφερειακών καί δημοτικών θεάτρων είναι καλή, είναι ώραία αάν ιδέα. Αλλά δέν ύπάρχουν οί δομές. Εκείνο πού χρειάζεται κυρίως είναι νά ύπάρξουν κατάλληλες αίθουσες, γιατί άν οί παραστάσεις διδονται αέ άκατάλληλους χώρους χάνουν τό 50% τής άξίας τους. Ακόμη θά ποέπει νά πούμε ότι σέ πολλά Κιχώτης» πού γράφτηκε άπό τόν Ιδομενέα Στρατηγόπουλο τόν περασμένο αίώνα καί τώρα ξαναγράφεται όπό τόν Γιώργο Αρμένη. Τό έργο αύτά θά ακηνοθετήσει ά Ανδρέας Βουτσινάς καί οί δοκιμές άρχίζουν άπό τήν Θεσααλονίκη. Τά ίδιο αύτό έργο θά παιχθεί στό φεστιβάλ Φιλίππων καί κατόπιν στήν Αθινιόν. Καί μιά άκόμη ερώτηση, γενικότερη:

–Πώς πιστεύετε ότι μπορούμε νά πετύχουμε καλό θέατρο στήν έπαρχία;

–Καί τά δύο μέρη έχουν πολύ δίκιο. Αλλά δέν άφησαν μεταξύ τους περιθώρια συζητήσεως.

Καί γιά νά ξαναγυρίσουμε στό «Μπάμ τριαλαλό» τού Βαλεντίν, τού Γερμανού καλλιτέχνη τού θεάματος, πού έζησε καί δημιούργησε πρίν άπό δεκαετίες, άλλά μένει φοθερά επίκαιρος καί διεθνής, τό έργο μεταφράστηκε άπό τόν Κώστα Χέλμη, ένώ οί στίχοι είναι τού Σωτήρη Χατζάκη. Τήν σκηνοθεσία, όπως είπαμε, έκανε ό Γιώργος Μαρίνος, τά σκηνικά καί τά κοστούμια είναι τής είναι ό Γιώργος Μαρίνος, ά γνωστός καλλιτέχνης τών σώου καί τής πίστας, πού έχει παίξει όμως καί στό θέατρα καί στάν κινηματογράφα. Καί ή φαρά αύτή είναι ή πρώτη πού άσχολείται μέ τήν σκηνοθεσία. Τόν ρωτήσαμε:

–Είναι όντως ή πρώτη φορά πού σκηνοθετήσατε οέ θέατρο καί ποιές οί έντυπώσεις καί οί έμπειρίες σας;

–Ναί είναι ή πρώτη φορά καί μπορώ νά πώ ότι όλο αύτό τό διάστημα τής συνεργασίας ήμουν μαγεμένος. Πάντως δέν μπορώ νά πώ ότι ήμουν ακηνοθέτης. Συνεργάστηκα μαζί τους, έκείνοι ξέρουν καλύτερα άπό μένα τίς άνάγκες τους. Τούς άφησα έλεύθερους νά έκφραστούν καί πιό πολύ τούς έδειχνα τί είνοι λάθος καί τί είναι σωστό.

–Αν σάς τό ζητούσαν θά άσχολιόσαστον καί πάλι μέ σκηνοθεσία στό θέατρο;

–Οχι σάν σκηνοθέτης, έκτός κι άν ήταν ίδιες συνθήκες καί άνάλογο θέαμα.

–Ποιές δυσκολίες παρουσιόζει τό θέατρο - βαριετέ ή τό μιούζικαλ στήν Ελλάδα;

–Οί δυακολίες στήν Ελλάδα γιά τό θέατρο αύτού τού είδους είναι μεγάλες. Πρώτα άπ' όλα οί ήθοποιοί στίς σχολές μαθαίνουν όρισμένα μόνο πράγματα καί καναλάρονται γιά τό θέατρο πρόζας. Δέν μαθαίνουν χορό καί τραγούδι παρά έλάχιστα. Από τήν άλλη μεριά δέν έχουμε καθόλου παράδοση στό είδος αύτού τού θεάτρου. Στό μιούζικαλ ό χορός καί τό τραγούδι πρέπει νά δίδονται κατά έναν όριαμένο τρόπο πού έμείς δέν τόν ξέρουμε. Τό μιούζικαλ είναι καθαρά άμερικανικό είδος, άλλά κάποτε μπορεί νά περάσει καί σέ άλλες χώρες. Ηδη οί Αγγλοι έχουν άποκτήσει ένα δικό τους μιούζικαλ πολύ πετυχημένο.

–Καί μιά έρώτηση άσχετη μέ τό θέατρο Καισαριανής, μέ τό «Μπάμ τριαλαλό», μέ τό θέατρο. Ποιά είναι ή γνώμη σας γιά τήν διαμάχη ΕΔΕΤ καί τραγουδιστών;

–Καί τά δύο μέρη έχουν πολύ δίκιο. Αλλά δέν άφησαν μεταξύ τους περιθώρια συζητήσεως.

Καί γιά νά ξαναγυρίσουμε στό «Μπάμ τριαλαλό» τού Βαλεντίν, τού Γερμανού καλλιτέχνη τού θεάματος, πού έζησε καί δημιούργησε πρίν άπό δεκαετίες, άλλά μένει φοθερά επίκαιρος καί διεθνής, τό έργο μεταφράστηκε άπό τόν Κώστα Χέλμη, ένώ οί στίχοι είναι τού Σωτήρη Χατζάκη. Τήν σκηνοθεσία, όπως είπαμε, έκανε ό Γιώργος Μαρίνος, τά σκηνικά καί τά κοστούμια είναι τής

Τά νέα βιβλία

Αρθουρ Τζάνοφ: «Η πρωτογενής έπανάσταση»

Σέ ένα άλλο θιβλίο του, τήν «πρωτογενή κραυγή», ό Τζάνοφ γκρεμίζει τίς παραδοσιακές ιδέες τής ψυχανάλυσης παρουσιάζοντας γιά πρώτη φορά τήν «πρωτογενή θεραπεία», μιά επαναστατική μέθοδο γιά τήν θεραπεία τών νευρώσεων. Σ' αύτά τό θιβλίο του τώρα, τήν «πρωτογενή επανάσταση», πού μετσφράζει ό Δημ. Λίβος, ό συγγραφέας περιγράφει τά άποτελέσματα τής θεραπείας στήν κλινική του καί δείχνει, μέσα άπό τά συναισθήματα, τίς πράξεις καί τά λόγια τών άσθενών του, πώς ή πρωτογενής αυτή θεραπεία επιλύει τά νευρωτικά προθλήματα πολύ πιό άποτελεσματικά καί μόνιμα άπό ό,τι οί άλλες θεραπείες. Αναθιώνοντας ,ταύς «πρωτογενής πόναυς» πού άπώθησε στά πρώτα στάδια τής ζωής του, ό νευρωτικός άπαλλάσσεται άπά αύτούς, άποκτά έπίγνωση τών άληθινών συναισθημάτων καί πραγματικών άναγκών του καί ζεί μέ πληρέστερα τρόπο τήν ζωή του. Οπως έγραψε κρί ή έγκυρη έφημερίδα «Γκάρντιαν» τού Λονδίνου, «ό δόκτωρ Τζάνοφ είναι ένας συναρπαστικός συγγρσφέας καί φλογερός άνθρωπιστής. Στά θιβλία του δέν σκιαγραφεί μιά κατάσταση εύφορίας, άλλά περιγράφει τόν τρόπο μέ τόν όποίο τό άτομο μπορεί νά ζήσει χωρίς νευρωτικό άγχος, ένταση καί καταπιεστικά συναισθήματα». Πρόκειται πραγματικά γιά ένα πολύ άξιόλογο θιβλίο τής έφαρμοσμένης ψυχολογίας. (Εκδόσεις «Μπουκουμάνης»).

«Γράμματα τού Φλωμπέρ άπό τήν Ελλάδα».

Τό 1851 ό Γουστάθος Φλωμπέρ, ό έξαίρετος Γάλλος μυθιστοριαγράφος τής «Μανταμ Μποθαρύ», τής «Αίσθηματικής Αγωγής» κλπ., συμπληρώνοντας μέ τόν φίλο του Μάξιμο Ντυκάν, ένα ταξίδι στήν άνατολική Μεσάγειο, ταξίδι πού περιλάμθανε τήν Αίγυπτο, τήν Μικρά Ασία, τήν Κωνσταντινούπολη, τήν Ιταλία, έφταοε καί στήν Ελλάδα. Τώρα σέ ένα μικρό θιθλίο δημοσιεύονται όχτώ επιστολές πού έστειλε άπό τήν Ελλάδα - δύο πρός τά φίλο του Λουδοθίκο Μπουγιέ καί έξι πρός τή μητέρα του - ό διάσημος πεζογράφος. Στά γράμματα αύτά δίνει τίς ταξιδιωτικές του έντυπώσεις άπό τήν Ελλάδα έκείνων τών χράνων, περιγράφει τά μέρη πού έπισκέπτεται, τή συνάντησή του μέ τήν θασίλισσα Αμαλία, μέ τόν Κανάρη καί άλλα, ένώ συζητά παράλληλα γιά λογοτεχνικά θέματα, γιά τίς έρωτικές του ίστορίες, κοθώς καί γιά τά άγχος πού νιώθει καθώς τελειώνει ή νεότητά του. Τό θιθλίο έχει μεταφράσει ό Νίκος Αλιφέρης, πού έχει γράψει έπίσης μιά κατατοπιστική είσαγωγή καί τίς σημειώσεις πού θοηθάνε τόν άναγνώστη νά έννοήσει καλύτερα μερικά πράγματα. Τό «Γράμματα» είναι ένα θιθλίο πού συνδυόζουν τό άμεμπτο στύλ τού συγγραφέα τής «Μποθαρύ», μέ ένα χρήσιμο ύλικό ίστορικής φύσεως.(Εκδόσεις «Αγρα»).

«Η ποίηση τών Ινδιάνων»

Οσο περνούν τά χρόνια άνακαλύπτονται, ή μάλλον προθάλλονται τά λογοτεχνικά έπιτεύγματα λαών πού θεωρούνταν άγριοι ή ήμιμαθείς, σέ σύγκριση μέ τή δύση. Σέ άπόδοση τώρα τού Λεωνίδα Χρηστόκη, έχουμε μιά άρκετά κατοτοπιστική παρουσίαση τής ποίησης των Ινδιάνων, όχι μόνο τών έρυθροδέρμων τής θόρειας Αμερικής, άλλά καί λαών τής κεντρικής καί νότιας περιοχής τού νέου κόσμου, όπως τών Ινκος, τών Αζτέκων κλπ. Στό θιθλίο αύτό περιλαμθόνονται μικρά μελετήματα πάνω στό θέμα τής ποίησης των Ινδιόνων, άλλά καί ποιήματα πού δείχνουν πόσο όξιόλογα ήταν τά τραγούδια αύτά τών άνώνυμων τραγουδιστών φυλών όπως οί Σιού, ο Αραπάχο, οί Τοεγιέν, οί Νοθόχο, καί τόσοι άλλοι, πού αυνήθως τούς θλέπουμε στόν κινηματογράφο συνήθως σάν πολεμιστές, γεννοίους ή δόλιους καί θαρθάρους. Ο τόμος αύτός, πού άποδεικνύεται πολύ διαφωτιστικός συμπληρώνεται άπό μιό σειρά φωτογραφιών έκπροσώπων τών φυλών τών Ινδιόνων τής Αμερικής. (Εκδόσεις «Κάκτος»).

Μαράθας–Βαρθέρης: Δύο νέοι ποιητές

Μέ πολλή χαρά διαπιστώνει κανείς ότι άνάμεσα στήν πληθώρα τών νέων ποιητών πού έμφανίζονται, ύπάρχουν πολλοί άξιόλογοι δημιουργοί, τουλάχιστον άπό όσο δείχνουν οί πρώτες τους ποιητικές δοκιμές. Ο Γιάννης Μαράθας καί ό Ξενοφών Βαρθέρης, πού δέν είναι ούτε τριάντα χρόνων, ό καθένας, έχουν κιόλας παρουσιάσει έχέγγυα ποιητικού ταλέντου. Η μικρή ποιητική αυλλογή τού πρώτου τιτλοφορείται «Ο άναχωρητής τών λουτροπόλεων». Μέ μικρά ποιήματα (μερικές φορές φθάνουν ένας ή δύο στίχοι) ό Μαράθας δίνει έναν άξιοπρόσεκτο λυρισμό μέσα στήν σύγχρονη έλληνική πραγματικότητα. Γράφει κάπου: «Μικρές σταγόνες φτάνουν ώς τά μάτια της / άπ' τήν άρχαία θάλασσα, πού έντός της άνταριάζει / τή φωτογράφισα μέ τά δάκρυα».

Εξ ίσου λιγόλογος στά ποιήματά του τής συλλογής «Περίπατος πρώτος», είναι καί ό Ξενοφών Βαρθέρης, πού χωρίζει τό θιθλιαράκι του σέ μικρές ένότητες μέ τούς τίτλους «Μνήμη», «Αλγόλες», «Εσπερίδες» καί «Αύτοί οί κομψοί θαρώνοι τού όπνου». Μέ σαφείς άναμνήσεις άπό τόν σουρεαλισμό ό Βαρθέρης δίνει μαζί με τή λυρισμό, ένα δραματικό ρίγος στούς στίχους του. (Εκδόσεις «Καραθανόσης»).

Νίκου Χουρμουζιάδη: «Οροι καί μετασχηματισμοί στήν άρχαία έλληνική τραγωδία».

Στή φτωχή, σχετικά, θιθλιογραφία μας γύρω άπό τήν πιό πολύτιμη κληρονομιά μας στό θέατρο, στήν όρχαία τραγωδία, τό θιθλίο τού καθηγητή Νίκου Χουρμουζιάδη, είναι μιά συμθόλή πολύτιμη. Κάπου θά γράφει ό ίδιος (στό κομμάτι τής θιθλιογραφίας) πώς «ή άπουσία έλληνικών τίτλων δέν όφείλεται αέ ξενομανία τού συντόχτη» πού μέ πολλή πίκρα πιστοποιείται ή άουγχώρητη έλλειψη έλληνικών θιθλίων στό χώρο αύτό. Καί στήν παρουσίαση τού θιθλίου γράφεται: «Εκτιμώντας στίς σωστές διαστάσεις της τή σχέση των έργων τής τραγωδίας πού μάς έχουν αωθεί με τίς συνθήκες τής πρώτης τους παράστασης (καί έπομένως χρησιμοποιώντας τά κείμενα ώς κύρια πηνή άχι

δοση. Ανάμεσα στούς στόχους μας είναι α) ή θεατρική αποκέντρωση, γιατί πιστεύουμε ότι καί ή συνοικία έχει ανάγκη νά δεί καλό θέατρο κι αύτό όχι από τούς θιάσους πού περνούν, άλλά από κάτι μόνιμο, β) νά έρχόμαστε σέ επαφή καί συνεργασία μέ τήν τοπική αύτοδιοίκηση, γ) νά μένουμε μακριά από τούς εργοδοτικούς μηχανισμούς πού πνίγουν τήν δημιουργικότητα, δ) νά τηρούμε τίς δημοκρατικές διαδικασίες καί νά φάχνουμε συνεχώς σέ διαφορετικά είδη θεάτρου. Η συνεργασία μας μέ τήν τοπική αύτοδιοίκηση είναι πλούσια, βοηθούμε τόν δήμο καλλιτέχνες πού απαιτούν το θέατρο Καισαριανής κάνουν συνεχή κριτικό απολογισμό γιά κάθε δουλειά τους.

Η ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Από τό 1977 μέχρι σήμερα τό θέατρο Καισαριανής έχει μιά ανοδική πορεία μέ καλά αποτελέσματα καί μέ επιτυχίες στήν Ελλάδα καί στό έξωτερικό. Η μέχρι τώρα προσφορά του, όν δούμε τά έργα πού παρουσιάσαε είναι:

–Ο «Λεπρέντης» τού Χουριμούζη μέ συντονιστή τόν Γ. Χριστοφιλάκη.

δική σκηνοθεσία.

–«Εμπρός νά φάμ' ντέ λά πατρί», γραμμένο καί σκηνοθετημένο από τόν Μ. Παπανικολάου.

–«Ενας όμηρος» τού Μπήαν σέ σκηνοθεσία Κώστα Μπάκα.

–«Ταραντέλα» τού Σκαρπέτα σέ σκηνοθεσία τού Νίκου Περέλη.

–«Κάθε μέρα τά ίδια» τού Γιώργου Μανιώτη σέ σκηνοθεσία τού θιάσου, γιά τήν

νων από τά περιφερειακά θέατρα;

–Στήν ποιοτική δουλειά τους. Κι άκόμη ύπάχει ένας καινούργιος τρόπος παρουσίασης καί έκφρασης. Η δουλειά πέφτει στήν ίδια τήν δουλειό, στό σύνολο, καί όχι σέ κάποιους στάρ.

ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

Τώρα γιά τό καλοκαίρι τό θέατρο Καισαριανής έτσιμάζει κάτι καινούργιο. Καί τό καινούργιο αύτό θά είναι μιά παράσταση πού θά δοθεί στό θέατρα Λυκαβηττού καί πού είναι «Ο ιππότης τής έλεεινής μορφής Δόν

πάμε, έκανε ό Γιώργος Μαρίνος, τά σκηνικά καί τά κοστούμια είναι τής Ερσης Δρίνη, ή μουσική τού Σταμάτη Κροουνάκη, ή χορογραφία τής Ρεγγίνας Καπετανάκη. Παίζουν, μέ τήν σειρά πού έμφανίζονται οί ήθοποιοί: Θανάσης Θεολόγης, Εφη Καλογεροπούλου, Σταύρος Καρακώστας, Μαίρη Σαουσπούλου, Μελίνα Παπανέστορα, Σπύρος Κωνσταντινίδης, Γιάννης Χριστογιάννης, Σωτήρης Χατζάκης, Ηλιάνα Παναγιωτούνη, Αδριανή Τουντοπούλου. Δέκα άνθρωποι σέ μιά δουλειά συνόλου μέ πολλή άγάπη γιά τό θέατρο κα τήν προκοπή του.

γέρων της τρογωδίας πού μάς έχουν σωθεί με τις συνεηκες της πρωτης τους παράστασης (και επομένως χρησιμοποιώντας τά κείμενα ώς κύρια πηγή όχι μόνο γιά τήν περιγραφή άλλά καί γιά τήν έπίλυση τών προθλημάτων πού θέτουν) τά τέσσερα δοκίμια τού θιθλίου επιχειρούν μιά διερεύνηση άντίστοιχων όρων - τού χώρου, τού χρόνου, τής εικόνας καί τής σιωπής - μέ σκοπά νά προσδιορίσουν τήν στόση τών ποιητών - σκηνοθετών απέναντί τους. Εχοντας δηλοδή, σάν άφετηρία μιά ένιαία θάση, πού συγκροτείται από τά κοινά καί άναλοίωτα χαρακτηριστικά τού είδους, καί προχωρώντας πρός τήν επιφάνεια, όπου τό σχετικά φαινόμενα διαφοροποιούνται, καταγράφουν μιά σειρά μετασχηματισμών τής κλασικής δραματουργίας, οί οποίοι προκύπτουν κατά τήν έφαρμογή δριαμένων θασικών νόμων. Τελικά οί διαφορές πού επισημοίνονται, όχι μόνο άνάμεσα σέ διόφορους ποιητές άλλά καί άνάμεσα σέ διάφορες περιόδους τού ίδιου ποιητή, είναι τόσες καί σημαντικές, ώστε θά μπορούσαμε νά μιλήσουμε γιά ίδιομορφίες καλλιτεχνικής ιδιοσυγκρασίας, άν δέν είμαστε θέθαιοι ότι σ' αύτές ίχνηλατούμε κάποιες γενικότερες τάσεις στήν πορεία της τραγωδίας». (Εκδόσεις «Γνώση»).

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ουεστμινστερ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ

ΑΥΤΑ όλα συνέθησαν σ' ένα θαγόνι τού ύπογείου οιδηροδρόμου τής Λόντρας, ένα θράδι πού γυρνούσα από τόν κινηματογράφο μέ τή Σύλθια.

Αίσθανόμουν αποκαμωμένος καί θαριεστημένος γιατί δέν είμουνα μαθημένος σ' αύτά τά κλίματα καί σ' αύτήν τή ζωή. Κάποια άόρατη τανάλια μού έσφιγγε τά μηλίγγια άκατάπαυστα. Ηλιο! Ηλιο! Ηθελα ήλιο, πεύκο, μαθιά θάλασσα καί μιά ζεστή άμμουδιό, νά νιώσω στό μέτωπό μου τό φώς καί τό μελτέμι τού Αίγαίου, νά συνέρθω. Η Σύλθια μού έλεγε νά πάρω μιά άσπιρίνη πρίν πλαγιάσω, μά έγώ θαριόμουνα νά τρέχω, μές στή νυχτερινή άμίχλη, νά γυρεύω φαρμακείο. Τό συζητήσαμε κάμποση ώρα.

–Δέ θέλω άσπιρίνη, είπα στό τέλος. Θέλω νά κοιμηθώ.

–Do as you like! άποκρίθηκε ή Σύλθια.

Αύτήν τή φράση τήν πρόφερε πάντα μ' έναν έλαφρό μορφασμό, ζαρώνοντας τά φρύδια καί τά χείλια πεισματάρικα, κ' ύστερα κοίταζε κάτω καί δέ μιλούσε. Μά σέ λίγο τήν ξανάπιανε ή χαριτωμένη φλυσρία της κ' έλεγε, έλεγε καί δέν είχε τελειωμό.

–Αγαπάτε τά άλογα; ρωτούσε στά καλά καθούμενα. Ω, έγώ άγαπώ πάρα πολύ τά άλογα. Οσο καί τά σκυλιά. Θά ήθελα νά παντρευτώ ένσν κύριο πού νά έχει ένα μεγάλο κτήμα στήν έξοχή μέ πολλά άλσγα καί πολλά σκυλιά. Ολο καλές ράτσες. Αγαπώ πολύ τή ζωή τής έξοχής. Στή Λόντρα θά έρχομαι πότε - πότε γιά νά πηγαίνω στούς κινηματογράφους. Στήν έξοχή δέν έχει κινηματογράφους...

Ολα πηδούσαν άνάκατα, στή μνήμη μου, μέ κάθε τράνταγμα τού τραίνου, θολά, μισοσθησμένα, άσύλληφτα κι άξεδιάλυτα. Ολα ένα –ή άπειρη πλημμύρα τών σπιτιών, τών άνθρώπων, τών φώτων, τών μηχανών, τών θρύλων, τό μαύρο ποτάμι καί τά άγρύστα, ύγρά πάρκα, τά παλάτια, τά άρχαία κάστρα, οί γοτθικοί πύργοι, οί τράπεζες, τά μάρμορα, τό χρυσάφι, τά κάρθουνα –κι άπάνω άπ' όλα ό Νέλσωνας, άλύγιστος, άφθαρτος, πέτρινος, πού φρουρεί μέ σφιγμένα δόντια, τήν Αυτοκρατορία –ό Νέλσωνας άπάνω στήν κολόνα του, σάν ένα τεντωμένο τόξο στόν γκρίζο ούρανό τού άγέρωχου νησιού... Κυλούσαμε στά σπλάχνα τής Λόντρας, καλά μανταλωμένοι μές σ' ένα πράμα σάν όθίδα. Ω άπέραντη, όνειρεμένη πολιτεία, πλημμύρα ζωής μές στήν όμίχλη...

–Πού πάμε, Σύλθια, πού πάμε;

Τό θαγόνι μας είτανε γεμάτο σιωπηλούς άνθρώπους, άνοιχτές έφημερίδες ύγρές όμπρέλες, καπνιά τών τσιγάρων, λασπωμένα παπούτσια. Μέ πείραζε στά μάτια ό ώμός ήλεκτρικός φωτισμός. Κοίταξα έξω από τό παράθυρο καί μέ πείραξε ή μαυρίλα.

–Κόνει κρύο, είπε ή Σύλθια.

Σκέπασε τίς γάμπες της όσο μπορούσε χαμηλότερα, έκρυψε τά χέρια της κάτω από τά μπράτσα της καί μαζεύτηκε στό πλευρό μου τουρτουρίζοντας. Τό πρόσωπό της είτανε δροσερό σάν παιδικό όνειρο. Τό θλέμμα που θρήκε ένα ίδανικό καταφύγιο στό γαλάζιο άπειρο τών ματιών της. Η καρδιά μου χτύπησε δυνατά γιά τό χατίρι της.

–Μού άρέσετε πολύ, τής είπα μέ θερμή φωνή.

–Δέν είναι ή ώρα, άποκρίθηκε σοθαρά καί κοίταξε άλλού.

Μά έμοιαζε εύχαριστημένη.

Ξέχασα νά πώ ότι άντίκρυ μας καθότανε ένας κύριος πολύ καθώς πρέπει, μέ φράκο καί ψηλό καπέλο. Είταν ύπερβολικά άδύνατος, ξερακιανός, πετσί καί κόκκαλο. Εσφιγγε άνάμεσα στά γόνατά του τήν όμπρέλα του κι όλοένα χάιδευε τρυφερά τό ξύλινο χέρι της σά νά είτανε ζωντανό πράμα. Κοίταζε πότε τή Σύλθια καί πότε έμένα μέ κάτι ματάκια πολύ άνήσυχα, ρουφηγμένα καί κατακόκκινα, σόν αίματωμένα, πού γυάλιζαν μ' έναν τρόπο άκατανόητο. Τό ύφος του καί τά φερσίματά του δέ μού πολυαρέσανε, άν καί έμοιαζε, όπως έλεγα, ένας άνθρωπος άληθινά καθώς πρέπει, κι άπόφευγα νά τόν κοιτάξω γιά νά μήν τού δώσω θάρρος.

Η Σύλθια, σάν τόν πρόσεξε καί κατάλαθε πώς μός παρακολουθούσε, έγειρε πρός τό αύτί μου γιά νά μού πεί κάποιο μυστικό.

–Τόν γνωρίζετε; ρώτησε ψιθυριστά.

Εκαμα νόημα πώς όχι.

–Αναρωτιέμαι, συνέχισε ατόν ίδιο τόνο, μήπως είναι κανένας τρελός.

⁂

ΚΑΙ γιά νά διαλύσει τήν άνησυχία της ψευτογέλασε νευρικά. Τό θιασμένο γέλιο της αύξησε τή στενοχώρια μου. Ξαφνικά χωρίς νά ξέρω τό γιατί, αίσθανόμουν πολύ μεγάλη άνάγκη νά ξεχάσω πού θριακόμουν καί κυρίως νά ξεχάσω τήν παρουσία αύτού τού παρέξενου άνθρώπου άντίκρυ μου.

–Τραγουδήστε κάτι, παρακάλεσα.

–Νά τραγουδήσω;

Τής φόνηκε τόσο παράξενη ή παράκλησή μου, πού τό γέλιο της κόπηκε μονομιάς καί στύλωσε άπάνω μου τό σοθαρό καί θαθύ θλέμμα της, σά νά προσπαθούσε νά καταλάθει τί ένια πάθει.

–Δέν είναι ό τόπος, συνέχισε.

Επέμεινα όσο μπορούσα πιό γλυκά.

–Θά μού κάμετε πολλή εύχαρίστηση, έλεγα. Τρσγουδήστε κάτι σιγά - αιγό, νά μήν άκούσει κανένας άλλος, μονάχα γιά μένα...

Δέν ήθελε. Επέμεινα. Στό τέλος, μέ μιά άποφασιστική κίνηση τών ματιών, δέχτηκε νά μού κάμει τή χάρη πού τής ζητούσα. Εσκυψε πόλι πολύ κοντά στό αύτί μου καί σιγοψιθύρισε ένα άπλοϊκό σκοπό από μιά άμερικανική φοιτητική όπερέτα, πού είχαμε δεί μαζί τήν προηγούμενη έθδομάδα:

Τά άστέρια άνήκουν στόν καθένα,
τά λουλούδια άνήκουν στόν καθένα,
κι ό έρωτας άνήκει στόν καθένα.
Τό καλύτερα πράματα τής ζωής είναι έλεύθερα...

Τά ήρεμα λόγια, ό παιδικός ρυθμός τού τραγουδιού χύθηκαν μέσα μου σάν παρήγορο θάλσαμο. Γιά μιά στιγμή, πράγματι, ξέχασα ό,τι ήθελα νά ξεχάσω. Ενιωθα τάν έαυτό μου όλότελα άμέριμνο, έλαφρύ, γεμάτο από ένα χαρούμενο καί άναπαυτικό αίσθημα ύπέρτατης εύκολίας. Ο κόσμος είταν όμορφος, εύχάριστος καί άπλός. Καί είταν δικός μου. Θά άπλωνα τό χέρι μου καί θά είχα ό,τι τραθούσε ή καρδιά μου. Θά άπλωνα καί τό άλλο χέρι καί θά άπομάκρυνα κάθε σκοτούρα. Τά καλύτερα πράματα τής ζωής είναι έλεύθερα... Κολυμπούσα έλεύθερος, στήν άστροφεγγιά, σέ μιά μυθική λίμνη, χλιαρή καί άρωματισμένη, άνάμεσα σ' ένα πλήθος αίθέριες νυμφικές σκιές, στούς ήχους μιάς άόρατης φλογέρας, πού λίκνιζε άπαλά τήν ψυχή μαυ. Αστέρια, λουλούδια, έρωτας, χαρά τών πουλιών καί τών έντόμων, φλίφλισμα ζωής... Γλυκιά άνατριχίλα! Τό μάγουλο τής Σύλθιας πολύ κοντά στά δικό μου, άγνό, σπαρταριστό, όλόδροσο, όπως ή πρώτη μέρα τού Θεού... Ω χαρά ζωής!

Ενα άλλόκοτο έπεισόδιο μ' έθγαλε άπ' αύτήν τήν εύδαιμονία. Η έσωτερική θυρίδα τού θαγονιού άνοιξε άπότομα καί πρόθαλε στά διαμέρισμα ένας ύπάλληλος τού τραίνου μέ χρυσά καυμπιά, ίσιος, άψογος στήν έμφάνιση, όπως όλοι οί ύπάλληλοι τής Μεγάλης Βρεταννίας, άλλά μέ κάτι έξαλλο στή μορφή του καί μέ κάτι μάτια αίματωμένα καί γυαλιστερά, σάν τού άγνώστου πού καθότανε άντίκρυ μου.

–Ουέστμινστερ! Ξεφώνισε. Ουέστμινστερ! Περνούμε κάτω από τό Ουέστμινστερ!

Τήν ίδια στιγμή ένιωσα πώς ή ταχύτητα τού τράινου μεγάλωνε έξαιρετικά. Τινάχτηκα αύθόρμητα.

–Γιατί δέν κόνει στάση; ρώτησα.

Μά ό ύπάλληλσς έκλεισε θίαια τήν πόρτα καί χάθηκε χωρίς νά μού δώσει καμιάν άπάντηση, χωρίς κόν νά μέ προσέξει.

Κανείς από τούς επιθάτες δέν έδειξε τό παραμικρό ένδιαφέρον γιά όλα αύτά τά γεγονότα. Εμειναν όλοι τους στήν ίδια στάση πού είχαν καί πρίν, μέ τό ίδιο ύφος, κ' έξακολαυθούσαν νά διαθάζουν τίς έφημερίδες τους ή νά κοιτάζουν καταγής μέ άνέκφραστο θλέμμστα. Μονάχα ό άγνωστος μέ τό φράκο χαμογέλασε κοροϊδευτικά, θλέποντας την ταραχή μου, καί τά μάτια του γυάλισαν τόσο δυνατά, πού άναγκάστηκα γιά μιό στιγμή νά κλείσω τά δικά μου, μήν μπορώντας νά ύποφέρω τή λάμψη τους. Αίσθάνθηκα τό δέρμα μου νά μαζεύεται στό πρόσωπό μου καί κάποιο κρύο νά μέ περεχύνει.

–Περνούμε κάτω από τό Ουέστμινστερ, σιγοτρογούδησε ή Σύλθια.

–Μά γιατί δέν έκαμαν στάση; ξαναρώτησα μέ κομμένη φωνή.

–Δέ θά κάμουν καμιά στάση, σφύριξε ό άγνωστος.

⁂

ΤΟ σφύριγμά του μέ τύλιξε σά φίδι. Τά μέλη μου παραλύσανε, άνίκανα γιά τήν παραμικρή κίνηση, κι άνάσανα μέ κόπο. Ασφυχτιούσα. Τό Ουέστμινστερ, τό τρομερό Ουέστμινστερ μάς σκέποζε, μάς έπνιγε μές στή σκοτεινή πέτρα του, σά νά μάς έφραζε από παντού τήν έξοδο καί τόν άέρα.

–Πού πάμε, Σύλθια, πού πάμε;

Μά έκείνη, χωρίς νά άκούσει ούτε τό σφύριγμα τού άγνώστου ούτε τή δική μου φωνή έθγαλε μηχανικά τό σκούφο της, άκούμπησε τό κεφάλι στόν ώμο μου κ' έκλεισε τά μάτια. Τά μαλλιά της, ξανθά καί φεγγοθόλα σάν τά στάχια τού μεσημεριού, χύθηκαν στό μάγουλό μου καί χάιδεψαν άπαλά.

–Τά άστέρια άνήκουν στόν καθένα, μουρμούρισε γιά τελευταία φορά.

Κι άμέσως ύστερα άκουσα τή ρυθμική άναπνοή τού ύπνου της κι' ένιωσα ένα εύχυτισμένο χαμόγελο νά άνθίζει στά μισάνοιχτα χείλια της. Η δροσερή ψυχούλα της έπλεε κιόλας στίς άπειρες γαλάζιες έκτάσεις τών κοριτσίστικων όνείρων.

Εκλεισα κ' έγώ τά μάτια δίχως νά ξανακοιτάξω τόν άγνωστο. Αίσθανόμουνα πώς αύτός ήξερε τί συνέθαινε, μονάχα αύτός. Μά δέν είχα τό θάρρος νά ρωτήσω νά μάθω. Δέν είχα κάν τή δύναμη, έκείνη τή στιγμή, νά ξαναντικρύσω τή ματιά του. Αγωνίστηκα νά ξεχάσω άκόμα μιά φορά.

Τό τραίνα έτρεχε τώρα μέ δαινονισμένη ταχύτητα στή νύχτα τών τουνελιών. Είχα άφεθεί χωρίς καμιά σωματική άντίσταση στόν τρελό ρυθμό τής μηχανής, δαρμένος όλοθε άπό τόν άκατάπαυστο τρανταγμό της. Τό κεφάλι μου έσπανε. Δέν έθλεπα πιά τίποτα, στή φαντασία που έξόν άπό σίδερα φρενιασμένα, πού χτυπιόντανε μές στή μαυρίλα καί κυλούσανε όλόγυρά μου σάν καταρράχτης. Ενα άκατάσχετο ρεύμα μετάλλσυ μ' έσερνε όρμητικά τσακισμένο κι άνήμπορο...

Μέ ξύπνησε ή ίδια κραυγή:

–Ουέστμινστερ! Περνούμε πάλι κάτω από τό Ουέστμινστερ!

πρόφτασα νά δώ γιά μιά στιγμή τήν έξαλλη μορφή τού ύπαλλήλου, πού έκλεισε άμέσως τήν πόρτα καί χάθηκε ξανά. Τά αίματωμένα ματάκια τού άγνώστου μέ τό φράκο γυάλιζαν πάντα άντίκρυ μου μέ τήν ίδια δύναμη. Συγκέντρωσα μέ πόνο τίς διαλυμένες δυνάμεις μου καί τού μίλησα γιά πρώτη φορά.

–Κύριε, τραύλιασ μέ αθησμένη φωνή, κύριε, όποιος κι άν είστε –σάς παρακαλώ πολύ–πείτε μου, τί νόημα έχουν όλα αύτά;

–Δέν ξέρετε τί συνέθηκε; ρώτησε ό άγνωστος μέ τό φυσικότερο ύφος σά νά ήταν ό λόγος γιά τά πιό άπλά πράμστα (τά μάτια του μονομιάς είχανε γίνει άνθρώπινα, σχεδόν καλόθολα). Θά σάς πώ. Τρελάθηκαν όλοι οί ύπάλληλοι τού τραίνου μας καί δέ θέλουν νά στοματήσουν πουθενά. Ετσι τούς έπιασε.

Είμουν φαίνεται, προετοιμασμένος γιά νά άκούσω τά πιό περίεργα πράματα κ' ή πληροφορία αύτή δέ μού έκαμε τήν έντύπωση πού θά μού είχε κάμει σέ άλλες περιστάσεις. Κ' είμουν, έξάλλου, τόσο έξαντλημένος πού δέν είχα πιά τή δύναμη νά ζητήσω τή θοήθεια τής λογικής μου. Προσπάθησα, ώστόσο νά συζητήσω, γιά νά μάθω κάτι περισσότερο.

–Μά πώς έτυχε νά τρελαθούν όλοι μαζί; ξαναρώτησα.

–Ποιός ξέρει! Κάτι θά τούς πότισαν.

–Μά ποιός;

–Φαντάζομαι κάποιος πού ήθελε νά διασκεδάσει.

Σωπάσαμε μερικές στιγμές.

–Δέν είχα ύπ' όψη μου, κύριε, μουρμούρισα αντί γιά άλλη άπάντηση, πώς ύπάρχουμε πστά ή σκονάκια ή χάπια ή άλλα παρόμοια πράματα, πού τά καταπίνουν οί ύπάλληλοι τών τραίνων καί τρελαίνονται όλοι μαζί καί δέ θέλουνε νά νά κάμουνε στάση.

Κι έγώ δέν είμαι θέθαιος, άποκρίθηκε. Τό είπα γιά νά δώσω μιά εξήγηση.

Μέ κοίταζε άτάραχος μ' ένα γλυκό χαμόγελο είρωνικής επιείκειας.

–Πείτε μου ταυλάχιστο, σάς παρακαλώ, συνέχισα, γιά ποιό λόγα φωνάζουνε κάθε τόσο πώς περνούμε κάτω από τό Ουέστμινστερ.

–Γυρνούμε γύρω - γύρω κάτω άπά τή Λόντρα, είπε ό άγνωστος, καί θάλανε σημάδι τό Ουέστμινστερ γιά νά ξέρουνε σέ πόση ώρα συμπληρώνουνε τόν κύκλο τους. Γι' αύτό φωνάζουνε. Εχουνε, θλέπετε, κ' οί τρελοί τή λογική τους.

Τότε είδα ξαφνικά πώς είχσμε μείνει μόνοι στό θαγόνι, ό άγνωστος, ή κοιμισμένη Σύλθια κ' έγώ. Οί λοιποί επιθάτες είχονε χαθεί δίχως νά άφήσουν ίχνος τής παρουσίας τους, είχανε διαλυθεί σάν καπνός. Ανατρίχιασα τόσο δυνατά που τινάχτηκα σύγκορμος κ' ένιωσα τά μάτια μου νά τεντώνονται γουρλωμένα έξω από τίς κόγχες τους. Μιά μεγάλη, άναρθρη κραυγή τρόμου, άνέθοινε, φούσκωνε στά στήθια μου καί στοματούσε στό λαρύγγι, άνίκανη νά φτάσει ώς τά χείλια μου, άνατάραζε τά σωθικά μου, μ' έσφιγγε, κόντευε νά μέ πνίξει.

–Πού είναι οί άλλοι; ψιθύρισα κάποτε μέ τρεμάμενα χείλια. Οί άλλσι κύριε, οί άλλοι!

–Δέν ύπόρχουν, είπε.

Εγειρα τό κεφάλι άπάνω στά μυολλιά τής Σύλθιας νικημένος όριστικά. Ξανάκουσα τή ρυθμική άναπνοή της κ' ένιωσα τήν καρδιά της νά χτυπά ήρεμα καί έλαφριά, πολύ κοντό στή δική μου. Η όμορφιά της, ή άμέριμνη παιδικότητά της, ή άμόλυντη ύγεία τού κορμιού της ξαναζέστανναν, γιά μιά στιγμή, τό οίμα στίς φλέθες μου. Μιά μικρή, φευγαλέα άνάμνηση χαράς φτερούγισε στούς λογισμούς μου. Ενα κύμα τρυφερότητας καί συμπόνοιας ξεχειλούσε μέσα μου, κυλούσε δυό δάκρια στά μάγουλά μου.

–Νά μήν τήν ξυπνήσουμε! παρακάλεσα τόν άγνωστο. Νά τήν άφήσουμε νά κοιμάται, νά μήν καταλάθει ποτέ –ποτέ– γιατί άν καταλάθει θά τρομάξει.

–Δέν ύπόρχει λόγος νά τήν τρομάξουμε, είπε.

⁂

ΤΑ μάτια του γυαλίσανε πάλι μέ τήν ίδια ένταση, μά αύτήν τή φορά δέν έκλεισα τά δικά μου. Τόν κοίταζα όλοένά, κατακτημένος, μαγνητισμένος, άνίκανος νά στρέψω τό θλέμμα μου άλλού. Τά νύχια του έξαφνα άρχίσανε νά μακραίνουνε υπερφυσικά κι άνάμεσα στά πόδια του πρόθαλε ένα κοκκινωπό έρπετό δίχως κεφάλι, σά μεγάλη ούρά γουρουνιού. Τά αύτιά του είχανε γίνει μυτερά.

Παρακολουθούσα όλες αύτές τίς άπότομες μετσθολές τής έμφάνισής μαυ μέ τήν τραχιά άποφασιστικότητα τών μελλοθανάτων καταδίκων καί μ' ένα είδος παγερού θαυμασμού.

Ψιθύρισα:

–Μήπως είστε...

Μά δέν τόλμησα νά προσφέρω τό τρομερό όνομα.

–Δέν έχει σημασία, είπε.

–Μεγάλη μου τιμή, Υψηλότατε, μουρμούρισα. Αλήθεια, μεγάλη μου τιμή. Τότε, νομίζω, κόπηκε ό ήλεκτρικός φωτισμός καί μάς σκέπασε ή μαυρίλα. Η μοιραία φωνή άντήχησε ξανά μές στή νύστα:

–Ουέστμινστερ! Ουέστμινστερ!...

Μά δέ μ' έμελλε πιά γιά τίποτα.

–Θλέπετε πώς δέν κάνουνε στάση, ψιθύρισε ό άγνωστος γιά τελευταία φορά. Σάς τό είπα, δέν ύπάρχει στάση.

Δέν μ' έμελλε.

Παράδωσα όλότελα τήν ψυχή μου στούς όρμητικούς τρανταγμούς τής μηχανής καί στήν άπειρη έλξη τών τουνελιών καί ξεχάστηκα έκεί, νιώθοντας μονάχα τά μαλλιά τής Σύλθιας στό μάγουλό μου καί μέ τό θλέμμα μου καρφωμένο στά άστραφτερά μάτια τού άγνωστου, τά μόνα φώτα μές στό σκοτάδι...

1934.